

Dánské karikatury proroka Mohameda

V září 2005 vyzval nejčtenější dánský deník Jyllands-Posten karikaturisty s prohlášeným záměrem ověřit, zda je v Dánsku respektována svoboda projevu, aby zaslali karikatury proroka Mohameda. Takové kresby jsou mnoha muslimy považovány za urážlivé, neboť jen pouhé zobrazování proroka je v islámu zakázáno. Tento list tudíž otiskl 30. září 2005 dvanáct takových karikatur, z nichž jedna například ukazovala proroka jako teroristu. Záležitost vyvolala reakce dánských muslimů. Na své protesty však nedostali odpověď, která by je uspokojila. Podle všeho pak někteří z nich odjeli na Blízký východ se snahou vyprovokovat nepokoje. Někteří Dánové je proto obvinili ze zrady nové vlasti. Celou záležitost akceleroval norský křesťanský časopis Magazinet, když 10. ledna karikatury Mohameda opět přetiskl. Učinil tak prý proto, aby rozpoutal diskusi o svobodě slova. Některé z karikatur byly přetištěny v dalších novinách, jako v německém Die Welt, francouzském France Soir a mnoha dalších evropských a světových periodicích včetně jordánských. Z dvanácti uveřejněných karikatur různých autorů byla obecně brána za nejurážlivější karikatura zobrazující islámského proroka Mohameda v turbanu, na kterém je vyobrazen verš z koránu a přimalována rozbuška s doutnajícím náloží.

Dánský karikaturista Kurt Westergaard je autorem mimo jiné mnoha jiných karikatur s náboženským podtextem. Například nakreslil karikaturu Ježíše na kříži, který má v očích dolarové bankovky, nebo Davidovu hvězdu na roznětce bomby. Westergaard, na jehož hlavu byla vypsaná odměna, žije v anonymitě střežen tajnou službou své země.

Uveřejnění karikatur Mohameda bylo v arabských zemích vnímáno jako urážka islámu. Většina islámských zemí na protest proti publikaci karikatur začala bojkotovat dánské a norské zboží a požadovala po představitelích dánské vlády omluvu. Představitelé jedenácti muslimských zemí zaslali protest dánskému premiérovi Andersovi Fogh Rasmussenovi, současnému generálnímu tajemníkovi NATO, očekávající omluvu deníku Jyllands-posten. K protestu se připojili i turecký ministr zahraničí a turecký velvyslanec. Vyzvali Rasmussena, aby vedl Jyllandsposten k zodpovědnosti za “urážku islámu ve jménu demokracie, lidských práv a svobody vyjadřování”. Premiér se proti požadavku postavil: “Je to otázka principu. Nesetkám se s nimi, protože z principů, na kterých je vybudována dánská

demokracie, vyplývá, že k tomu není žádný důvod. Je základním principem naší demokracie, že premiér nemá kontrolu nad tiskem.”

Otištění karikatur, o němž jak autoři tvrdí, neměli potuchy, že vyvolá tak bouřlivé reakce, vyvolalo mnoho společenských diskuzí nad otázkami týkajícími se svobody slova, ochrany elementárních náboženských hodnot, autocenzury, míry, do níž mohou věřící různých vyznání v sekulární demokracii určovat dění ve veřejném prostoru. Především ale poukázala na jedno zásadní dilema: jak se vyrovnat se situací, kdy se v Evropě rozrůstá skupina lidí, kteří nesdílejí elementární evropské hodnoty. Jak tento vývoj změnit, aniž by byla ohrožena otevřenost Evropy a ta se uzavřela nově přichozím a jak jim zaručit právo na jejich víru a způsob života.

Následky zveřejnění Mohamedových karikatur a vývoj událostí v Evropě

Jaké reakce tedy konkrétně vzbudilo otištění Mohamedových karikatur? Jak bylo již výše uvedeno, uveřejnění karikatur Mohameda bylo v arabských zemích vnímáno jako urážka islámu. Většina islámských zemí na protest proti publikaci karikatur začala bojkotovat dánské a norské zboží a požadovala po představitelích dánské vlády omluvu. Premiér Dánska Anders Fogh Rasmussen se odmítnul omluvit se zdůvodněním: „Vláda se odmítá omluvit, protože nemá pod kontrolou média a novinový trh; to by bylo zásahem do svobody slova“

V syrském Damašku proběhly 4. února 2006 násilné protesty před velvyslanectvími Dánska a Norska. 5. února 2006 byl vypálen dánský generální konzulát v Bejrútu. Výtržnosti byly zaznamenány i v Afghánistánu. Do 10. února 2006 přišlo při protestech o život nejméně 11 lidí.

Radikální stoupeneci Islámu žádali duchovní o vyhlášení rozsudku smrti fatva (je forma nábožensko-právního prohlášení islámských duchovních, které zdůvodňuje či posvěcuje z náboženských pozic určité jednání či politiku. Všeobecným omylem je názor, že fatva znamená výzvu k fyzickému odstranění (zabití) nějaké osoby. To je jeden z mála extrémních případů. Stalo se tak např. roku 1988, když ájatolláh Chomejni vyhlásil fatvu nad spisovatelem Salmanem Rushdiem).

Spotřebitelé v Saudské Arábii, Kuvajtu a dalších zemích Středního východu bojkotovali zboží dánského a francouzského původu. Ministři zahraničí sedmnácti islámských zemí žádali po dánské vládě potrestání lidí zodpovědných za publikaci karikatur a žádali ujištění, že nebudou již více publikovány. Organizace Islámské rady a Arabská liga žádaly po OSN zavedení mezinárodních sankcí proti Dánsku.

V České republice byly karikatury otištěny v Mladé frontě Dnes a v Hospodářských novinách. Proti tomuto otištění 10. února 2006 podalo velvyslanectví Íránu protestní nótu českému ministerstvu zahraničí.

Protesty si vyžádaly i mnoho obětí na životech, jen několik týdnů po jejich otištění v dánském listu byly v únoru 2006 vypáleny ambasády Dánska a Norska v Damašku, dav vypálil i dánský konzulát v Bejrútu. V lednu 2006 došlo dokonce k pokusu o vraždu autora jedné z kontroverzních karikatur proroka Mohameda, čtyřiasedmdesátiletého dánského kreslíře Kurta Westergaarda

Do začátku března 2006 zemřelo při protestech 139 lidí, zejména v Nigérii, Libyi, Pákistánu a Afghánistánu. Protesty během tohoto měsíce prakticky utichly.

Aféra s karikaturami doznívala ještě pár let po samotném zveřejnění. Běloruský novinář Aljaksandr Sdvižkov, působící v nezávislém tisku, byl odsouzen k třem letům vězení za přetištění dánských karikatur proroka Mohameda, které rozhněvaly stoupence islámu. Dnes už zaniklý list Zgoda se spornými karikaturami se však ve skutečnosti nikdy neobjevil v distribuci. Redaktor, který karikatury do listu zařadil, byl odsouzen za porušení zákona zakazujícího šíření rasové či náboženské nenávisti.

Ronald Dworkin: „*Jediné právo, které člověk v demokracii nemá, je právo nebýt zesměšňován.*“

Zajímavé odkazy k tématu:

Další film z festivalu Jeden svět na danou tematiku - Je těžké být milován tupci

<http://www.csfd.cz/film/255703-cest-dur-detre-aime-par-des-cons/>

<http://www.irancartoon.ir/gallery/album48?page=1>

http://zpravy.idnes.cz/zahranicni.asp?r=zahranicni&c=A060212_210734_zahranicni_a
[d](#)

http://zpravy.idnes.cz/prilohy.asp?r=prilohy&c=A060210_102111_prilohy_miz

<http://www.pehe.cz/zapisnik/2006/karikatury-a-ropa/?searchterm=karikatury>

http://www.tyden.cz/rozhovory/flemming-rose-nemame-pravo-nebyt-zesmesnovani_8473.html